

Stockholmsresa med besök på Sven-Harrys Konstmuseum och Handarbetets Vänner

En kall och tidig femtefebruarmorgon fyllde 44 vävintresserade östgötar en buss och satte kurs mot Stockholm, närmare bestämt mot utställningen Livet och trasornas väv på Sven-Harrys Konstmuseum och därefter Handarbetets Vänner.

Sven-Harrys Konstmuseum skapades av byggmästaren och konstsamlaren Sven-Harry Karlsson. Han hade ett mycket stort konstintresse och brann för att göra konsten tillgänglig för allmänheten. Det bidrog han till genom att skänka både sin konstsamling och sin förmögenhet till den stiftelse som idag äger och driver Sven-Harrys Konstmuseum. Bara några veckor innan vårt besök avled Sven-Harry Karlsson i en ålder av 94 år efter att med sin drivkraft, nya idéer och glimten i ögat ha varit involverad i verksamheten på muséet från starten 2011 till ända in i det sista.

Vid ankomsten till Sven-Harrys mottogs vi av en guide som tog oss med på en rundvandring i de många utställningssalarna i flera våningar. Livet och trasornas väv visar verk av 33 konstnärer från olika generationer, från textilikoner till samtida konstnärer samt anonyma trasmattväverskor. Utställarnas olika uttrycksformer ger en bild av dåtidens, nutidens och framtidens vävning, såväl hantverket som konstnärskapet.

Salen vi börjar rundvandringen i är ägnad åt "den kära trasmattan". Mattor från olika tider, i olika vävtekniker, material, storlekar, färger och former samsas på väggarna och i taket. Även upphovspersonerna uppvisar stor variation, från mattor designade av Märta Måås-Fjetterström till en 16 m lång traditionell trasmatta skapad av en anonym väverska för att läggas ut i kyrkogången vid dotterns bröllop. I centrum av salen står en vävstol i den karaktäristiska gråblå, "Capellablå" färgen som en symbol och hyllning till utställningens hjärta - vävstolen. Den blå vävstolen är skänkt av Capellagården och har en väv uppsatt som elever från Capellagården och Handarbetets Vänner väver på då och då under muséets öppettider.

Kolla i mitten av den blå trasryan designad av Märta Måås-Fjetterström 1934 så ser ni en liten figur- spännande!

En våning ner var det lite dunklare inramning och ljusspel och den magnifika barrskogen i Helena Hernmarcks storskaliga bildväv Swedish Forest fick det att kännas som att man befann sig mitt i skogen när man betraktade den. Garnändarna på baksidan gav en hint om vävarbetets omfattning och komplexitet. Swedish Forest är från 2008 och vävd i ull, lin och bomull. Den hänger annars på Kriminalvården i Härnösand där det förhoppningsvis kan förmedla en lugn och skön skogsupplevelse till de intagna.

En annan vävnad som förmedlar en sorts djup är Barbro Nilssons draperi Kärnfrukt från 1942. Väven har linvarp och inslaget är av ull och lin. Frukterna vävs mycket tätt i panamateknik medan den omgivande botten vävs i en glesare tuskaftsteknik. Under vävning är väven sträckt och helt slät i vävstolen men materialkombinationen och täthetsvariationen gör att den karaktäristiska "bubbeffekten" uppstår när draperiet hänger fritt.

En nutida vävnad med annorlunda materialval är Sarai Alvarez-Riveros Alla lager av min hud från 2025. Den är en form av textil skulptur och beskrivs som en "klänning eller kropp" i två delar. Överdelen är skapad i damastteknik och vävd i lin och koppartråd medan underdelen är vävd i kypert med koppartråd. Budskap baserade på konstnärens personliga minnen och erfarenheter från sociala sammanhang finns invävda i "tyget". Ljuset som faller på koppartråden sprids och gör att vävnaden glänser.

Ett annat modernt verk är Anneli Tegelbergs Vävda cirklar från 2022. Det är en satinväv med öppen varp i lin, krapp och indigo. Cirkeln är en enkel geometrisk form som blir så komplicerad att väva i vävstolens rätvinkliga system av varp och inslag. Med noggrant men varierat löst slag inslag i olika nyanser blir varptrådarna inte helt täckta av inslaget och inslagstrådar blir olika djupt "hängande" vilket ger spännande skiftningar och draperingar i väven. Med användning av denna typ av vävning, s.k. "långsamt hantverksarbete" närmar sig Anneli Tegelberg cirkeln rundade form.

Stort Tack till den fantastiska guiden! På ett kunnigt och entusiastiskt sätt lotsade hon oss genom utställningen och gav oss intressant vid-sidan-om-information om konstnärerna, deras konst och sammanhangen de verkat/verkade i. Mycket mer än vad guidningen fokuserat på fanns förstås att se och njuta av så det var tur att det fanns gott om extra tid för att på egen hand studera det man var speciellt nyfiken på.

Men efter några timmar började hunger och energitapp göra sig påmint efter den tidiga avresan och alla intryck från Sven-Harrys. Då var det skönt att få sitta ner en stund och inta en välsmakande lunch på restaurang Skroten på Djurgården. Från restaurangen var det sedan gångavstånd till resans andra besöksmål Handarbetets Vänner.

Föreningen Handarbetets Vänner (HV) grundades 1874 av friherrinnan Sophie Adlersparre (och hennes väninnor) och är det första svenska företag att bildas och drivas av kvinnor. Grunden till HV var Sophie Adlersparres brinnande intresse för Sveriges textila hantverk och kulturarv samt viljan att ge unga kvinnor möjligheten att försörja sig. Föreningens verksamhet har flera inriktningar och vi fick presentationer och visningar av dessa av personer med expertkunskap inom de olika områdena.

Sarai Alvarez-Riveros (skaparen av kopparväven Alla lager av min hud som vi nyss kunnat beskåda på Sven-Harrys) välkomnade oss med "ett glas" i Galleriet beläget i den ena flygelbyggnaden. Hon berättade om samlingen av gamla vävnader som HV börjat bygga upp och rullade försiktigt ut vävnad efter vävnad som var flera hundra år gamla. Så vackra och vilket imponerande kvinnoarbete, vi gick flera varv runt visningsbordet och kunde knappast slita oss!

Men guidningen gick vidare till Handarbetets Vänner Ateljé Renovering och vård där framförallt kulturellt värdefulla textilier tas om hand för att kunna bevaras. Här pågick restaurering/återskapande av en ridå som tillverkats av HV för många år sedan. En stor del av golvytan utnyttjades för arbetet och en utmaning var att ridån hade en färgrik design vilket krävde många färgtester.

En kort promenad över gården tog oss till en undervisningssal i den andra flygeln där utbildningsverksamheten presenterades. Handarbetets Vänner Skola erbjuder heltidsutbildningar på olika nivåer och ett brett utbud av kortkurser inom textilt hantverk. Det finns ettåriga basutbildningar i sömnad och vävning. Eleverna inhämtar grundläggande kunskap om olika metoder och material och ett hållbart förhållningssätt till dessa samt lära sig att utveckla egna idéer. Högre textil hantverksutbildning innebär två års djupstudier på heltid med målet att elevernas hantverksskicklighet ska nå en avancerad nivå. Eleverna ges även möjlighet att utveckla ett eget konstnärligt uttryck. I det rika kursutbudet finns grundkurser och f orsättningskurser (krav på förkunskaper) av varierande längd t.ex. kvällskurser, helgkurser och sommarkurser. Exempel på kursinriktningar är bindningslära, spinning med slända, knyppling, växtfärgning, akvarellmålning, skisstekniker och bildvävning.

Det sista stoppet på vår rundvandring var Handarbetets Vänner Ateljé Vävning och Ateljé Sömnad där det kreativa skapandet sker av beställda hantverksuppdrag, hantverkarnas egna textila konst och studenternas elevarbeten. Många trappsteg var det men när vi nådde huvudbyggnadens övervåning fick vi riklig lön för mödan! I vävsalen stod vävstolarna på rad, några riktigt breda och specialutrustade, och hyllorna längs väggarna var fyllda med härliga garner. Samarbete med erkända konstnärer är och har alltid varit viktigt för HV. Bland annat Lars Lerins konst har tidigare återskapats i vävt format och vid vårt besök pågick tillverkningen av en ny väv i samarbete med Lars Lerin. Den här gången är det målningen Gråsten som vävs i ull med en bildvävsteknik och många trampor. Väven är 2,5 m bred och mönstret plockas fram med hjälp av en ritad skiss under varpen. Det är otroligt imponerande hur ljuset och de många närliggande färgnyanserna i originalmålningen återskapas i den vävda versionen! Många provbitar för färg- och materialtest har behövts.

Vi tar oss tvärs över våningens hall till sömnadssalen och får bevittna ett kanske ändå mer imponerande hantverk, tillverkningen av fanor. HV är sedan länge upphandlade för att tillverka handbroderade fanor bl.a. till försvarsmakten. På ett av borden i sömnadssalen ligger en halvfärdig fana som vi kan titta närmare på. Bottentyget är i sidenkypert och har urklippta hål där mönsterdelarna i olika färger ska passas in. Den färdiga fanan ska bestå av endast ett tyglager så sammanfogningen av delarna är utmaningen. Den utförs med intarsiateknik där sammanfogningarna döljs av plattsömmar med 16 stygn/cm.

Tillvägagångssättet innebär att broderierna, som görs med broderitråd i silke, blir lika fina på båda sidor vilket gör fanans båda sidor lika utan fram- och baksida. Vilket enastående precisionsarbete och vilken hantverksskicklighet – så fascinerande!

Lite trötta men mycket nöjda tackade vi för ett givande besök och startade hemresan. Det var ingen brist på samtalsämnen i bussen!

Tack alla inblandade för en härlig dag!

Text och foto: Lena Nilsson